

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ
Αχαρνών 2, 10432 Αθήνα, Τηλ. 210-2124331, E-mail: koinovouleftikos@minagric.gr

Αθήνα, 16/04/2021
Αριθμ. Πρωτ.: 386/82407

Προς:
Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοιν/κού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων και ΑΚΕ

ΘΕΜΑ: «Λήψη μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας και του φυσικού περιβάλλοντος από τη νιτρορύπανση»

ΣΧΕΤ: **Η Ερώτηση 3994/9-2-2021**

Απαντώντας στην παραπάνω Ερώτηση που κατέθεσε ο Βουλευτής **κ. Άγγ. Τσιγκρής**, για τα θέματα της αρμοδιότητάς μας, σας πληροφορούμε τα εξής:

Όσον αφορά στην εναρμόνιση της Οδηγίας 91/676/ΕΟΚ «για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης» με το εθνικό δίκαιο, επισημαίνεται ότι η εν λόγω εναρμόνιση έγινε με την έκδοση της αριθ. 16190/1335/1997 (Β'519) ΚΥΑ, βάσει της οποίας, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Κλιματικής Αλλαγής) έχει συναρμοδιότητα στην εφαρμογή της με το συνεργωζόμενο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας [Γενική Γραμματεία Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων (ΓΓΦΠΥ) - πρώην Ειδική Γραμματεία Υδάτων (ΕΓΥ)] που είναι η επισπεύδουσα αρχή.

Η Οδηγία έθετε τις ακόλουθες υποχρεώσεις για κάθε Κράτος-Μέλος, τις οποίες, συνακόλουθα και σύμφωνα με την εν λόγω ΚΥΑ εναρμόνισης, όφειλε να εκπληρώσει η χώρα μας:

(α) Βάσει του άρθρου 4 της Οδηγίας, κάθε Κράτος-Μέλος θεσπίζει έναν ή περισσότερους Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (ΚΟΓΠ) εθελοντικής ισχύος. Με βάση την αριθ. 16190/1335/1997 (Β'519) ΚΥΑ εναρμόνισης, οι κώδικες καταρτίζονται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Κλιματικής Αλλαγής).

(β) Βάσει του άρθρου 6 της Οδηγίας, απαιτείται συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων της χώρας με την εγκατάσταση σταθερού δικτύου, από την επισπεύδουσα αρχή, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 3 της Οδηγίας, κάθε τέσσερα τουλάχιστον χρόνια επανεξετάζεται και αναθεωρείται ο κατάλογος των περιοχών, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως «ευπρόσβλητες ζώνες» (ZEN – Ζώνες Ευπρόσβλητες στη Νιτρορύπανση Γεωργικής Προέλευσης) και εμφανίζουν αυξημένες συγκεντρώσεις νιτρικών ($\geq 50 \text{ ppm NO}_3$). Ο χαρακτηρισμός μίας περιοχής ως ευπρόσβλητης από τη νιτρορύπανση γίνεται με την έκδοση Κοινής Υπουργικής Απόφασης από τη ΓΓΦΠΥ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία, μεταξύ των οποίων είναι και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ).

Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται για τον χαρακτηρισμό μίας περιοχής ως ZEN είναι:

- τυχόν αυξημένες τιμές νιτρικών στα υπόγεια και επιφανειακά ύδατα της συγκεκριμένης περιοχής, με βάση τις μετρήσεις των σταθμών που αποτελούν το δίκτυο παρακολούθησης υπόγειων και επιφανειακών υδάτων και
- τα αποτελέσματα της ανάλυσης ανθρωπογενών πιέσεων στη λεκάνη απορροής, όπου ανήκει κάθε υδατικό σύστημα.

Το δίκτυο παρακολούθησης υδάτων είναι αρμοδιότητα της ΓΓΦΠΥ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Επίσης, η ανάλυση των ανθρωπογενών πιέσεων που πρέπει, στην προκειμένη περίπτωση, να αποδεικνύει τη συμμετοχή των γεωργικών δραστηριοτήτων στην πρόκληση νιτρορύπανσης, γίνεται στο πλαίσιο των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ), για τα οποία αρμόδια υπηρεσία είναι επίσης η ΓΓΦΠΥ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

(γ) Σύμφωνα με το άρθρο 5 της Οδηγίας, στις περιοχές που χαρακτηρίζονται ως ZEN και μέσα σε διάστημα ενός χρόνου από τον αρχικό χαρακτηρισμό, πρέπει να εκπονηθούν και να αρχίσουν να εφαρμόζονται Προγράμματα Δράσης (ΠΔ). Το ΠΔ αποτελεί ένα σύνολο κανόνων-υποχρεώσεων όλων των παραγωγών, των οποίων οι εκμεταλλεύσεις βρίσκονται στις εν λόγω περιοχές, που έχει ως κορμό τον ΚΟΓΠ, αλλά περιλαμβάνει και επιπλέον υποχρεωτικά μέτρα (μαζί με ελέγχους και κυρώσεις), προσαρμοσμένα στα ιδιαίτερα εδαφοκλιματικά, μετεωρολογικά, υδρογεωλογικά και καλλιεργητικά δεδομένα κάθε περιοχής, όπου ευρίσκεται η κάθε ZEN. Σύμφωνα με την αριθ. 16190/1335/1997 (Β'519) ΚΥΑ εναρμόνισης, τα ΠΔ εκπονούνται με μέριμνα της ΓΓΦΠΥ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και εγκρίνονται με μορφή ΚΥΑ την οποία συνυπογράφει ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Προς εκπλήρωση των ανωτέρω υποχρεώσεων, εκδόθηκε από το ΥΠΑΑΤ (Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Κλιματικής Αλλαγής) αρχικά η αριθ. 85167/820/2000 (Β'477) ΥΑ, με θέμα «Έγκριση Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής». Στη συνέχεια, μέχρι τον Νοέμβριο του 2010, εκδόθηκαν οι ΚΥΑ χαρακτηρισμού για 8 ευπρόσβλητες ζώνες (α/α 1-8 στον [συννημμένο πίνακα](#)). Τα αντίστοιχα ΠΔ για 7 από τις 8 ανωτέρω περιοχές (εκτός της ζώνης του Ασωπού) εκδόθηκαν την περίοδο 2001 έως 2006.

Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων της, έκρινε ότι υπήρξε παράλειψη ορισμού συγκεκριμένων νέων ZEN, καθώς και των αντίστοιχων νέων ΠΔ (υπόθεση παράβασης 2011/2155). Επιπρόσθετα, η Επιτροπή διαπίστωσε (υπόθεση παράβασης 2010/2001) ότι τα 7 υπάρχοντα ΠΔ δεν πληρούν πλήρως όλες τις απαιτήσεις της Οδηγίας. Μετά την ανταλλαγή αλληλογραφίας με τις ελληνικές αρχές, η Επιτροπή προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εναντίον της χώρας μας, εκκινώντας την υπόθεση C-149/14 στις 31 Μαρτίου του 2014.

Στο πλαίσιο συμμόρφωσης των ελληνικών αρχών στις αιτιάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, έχοντας στο μεταξύ εκδώσει την αριθ. 190126/23.04.2013 (Β'983) ΚΥΑ, με την οποία όρισε 10 νέες ευπρόσβλητες ζώνες, εξέδωσε απόφαση για τον ορισμό 12 επιπλέον νέων ευπρόσβλητων ζωνών [αριθ. 147070/02.12.2014 (Β'3224) ΚΥΑ]. Με τις εν λόγω ΚΥΑ, στις 8 αρχικές, οι οποίες είναι και οι μεγαλύτερες σε έκταση, προστέθηκαν 22 επιπλέον ZEN (α/α 9-22 στον [συννημμένο πίνακα](#)). Το πρόστιμο που τελικά επεβλήθη στη χώρα μας, αφορά στην καθυστέρηση τόσο της επικαιροποίησης αυτών των 7 ΠΔ όσο και της θέσπισης νέων ΠΔ για τις 23 νέες ZEN, καθώς, όπως αναφέρεται παρακάτω, αυτό έγινε εντός του έτους 2019, δηλαδή τέσσερα περίπου χρόνια μετά την αρχική απόφαση του Δικαστηρίου (23.04.2015).

Ωστόσο, πρέπει να αναφερθεί ότι μία σημαντική αδυναμία του πλαισίου εφαρμογής κατά τα προηγούμενα έτη, η οποία, όμως, δεν αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας της Επιτροπής, είναι πως οι έλεγχοι που προβλέπονταν από τα ΠΔ που εκδόθηκαν τα έτη 2001 και 2006, για διάφορους λόγους (έλλειψη προσωπικού στις Διευθύνσεις

Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής και τις Διευθύνσεις Υδάτων κ.ά.) δεν πραγματοποιήθηκαν σε επαρκή βαθμό.

Από το ΥΠΑΑΤ (Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Κλιματικής Αλλαγής) συντάχθηκε, τέθηκε σε διαβούλευση τον Μάρτιο του 2015 και τελικά εκδόθηκε σε ΦΕΚ στις 17.08.2015 η αριθ. 1420/82031/2015 (Β' 1709) ΥΑ, με θέμα «Κώδικας Ορθής Γεωργικής Πρακτικής για την Προστασία των Νερών από τη Νιτρορύπανση Γεωργικής Προέλευσης», καταργώντας τον Κώδικα που είχε εκδοθεί με την αριθ. 85167/820/06.04.2000 (Β' 477) προαναφερθείσα ΥΑ. Ακολούθησε η έκδοση τροποποιητικής ΥΑ στις 03.11.2015 με αριθ. 2001/118518/2015 (Β' 2359).

Ο επικαιροποιημένος ΚΟΓΠ έχει ισχύ σε ολόκληρη τη χώρα και παρότι έχει εθελοντικό χαρακτήρα [πλην των ΖΕΝ, στις οποίες ισχύει υποχρεωτικά για τους αγρότες (σύμφωνα με το άρθρο 4 της Οδηγίας 91/676/ΕΟΚ)] περιλαμβάνει και μία σειρά διατάξεων, οι οποίες έχουν τη μορφή απαγόρευσης, προκειμένου να δοθεί έμφαση στην αποφυγή πρακτικών με αυξημένη επικινδυνότητα για την πρόκληση νιτρορύπανσης.

Οι ορθές γεωργικές πρακτικές και οι απαγορεύσεις που αναφέρονται στον Κώδικα αφορούν:

- στη θέσπιση περιόδου απαγόρευσης διασποράς στο έδαφος των αζωτούχων λιπασμάτων και των κτηνοτροφικών αποβλήτων σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο του έτους, με συγκεκριμένες εξαιρέσεις καλλιέργειών, για τις εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται εντός των ΖΕΝ,
- σε αντίστοιχη σύσταση, για την ίδια χρονική περίοδο, για τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας,
- στην απαγόρευση εφαρμογής κτηνοτροφικών αποβλήτων και αζωτούχων λιπασμάτων, όταν υπάρχουν δυσμενείς καιρικές ή εδαφικές συνθήκες (παγωμένα, πλημμυρισμένα και κορεσμένα εδάφη, όταν πνέει ισχυρός άνεμος ή υπάρχει πρόβλεψη βροχοπτώσης κ.ά.),
- στη σύσταση εφαρμογής λίπανσης με ορθολογικό τρόπο, ανάλογα με τις ανάγκες της καλλιέργειας,
- σε συγκεκριμένο υποχρεωτικό τρόπο εφαρμογής λιπασμάτων και κτηνοτροφικών αποβλήτων σε εδάφη με κλίση > 8% (απαγόρευση χρήσης υγρών κτηνοτροφικών αποβλήτων κ.ά.),
- στην υποχρεωτική τήρηση ελάχιστων αποστάσεων από ρέματα και υδάτινους όγκους, καθώς και από υδροληψίες υπόγειων νερών, όταν γίνεται λίπανση με λιπάσματα ή κτηνοτροφικά απόβλητα,
- στην υποχρεωτική τήρηση μέγιστου ορίου ποσότητας αζώτου από κτηνοτροφικά απόβλητα με την οποία εφοδιάζονται τα εδάφη (250 κιλά για όλη τη χώρα και 170 κιλά για τις ΖΕΝ), είτε κατά την εφαρμογή επεξεργασμένων αποβλήτων είτε κατά την απόθεση από τα βόσκοντα ζώα,
- στην υποχρεωτική διασπορά στο έδαφος μόνον επεξεργασμένων κτηνοτροφικών αποβλήτων,
- στον τρόπο χειρισμού των κτηνοτροφικών αποβλήτων ανάλογα με τη σύστασή τους (υγρά – στερεά) και την προέλευσή τους,
- στον τρόπο υπολογισμού του όγκου που απαιτείται για την αποθήκευση και χώνευση των στερεών και υγρών κτηνοτροφικών αποβλήτων,
- στην τήρηση αρχείου για την καταγραφή των εργασιών λίπανσης,
- στην εφαρμογή άρδευσης με ορθολογικό τρόπο,
- στη φυτοκάλυψη των αγροτεμαχίων κατά την περίοδο των βροχοπτώσεων,
- σε τρόπους μείωσης της διάβρωσης του εδάφους για την πρόληψη της επιφανειακής απορροής των νιτρικών και
- στην απαγόρευση καλλιέργειας σε εκτάσεις που προκύπτουν από την υποχώρηση υδάτινων όγκων λόγω ανομβρίας.

Πρέπει να επισημανθεί ότι ο Κώδικας δεν περιέχει διατάξεις ελεγκτικού χαρακτήρα, ώστε να ελέγχεται (αλλά και να επιβάλλεται κύρωση σε περίπτωση μη συμμόρφωσης) η τήρηση των προαναφερθεισών απαγορευτικών διατάξεων από το σύνολο των αγροτικών εκμεταλλεύσεων της χώρας. Προς τούτο, τόσο οι απαγορευτικές όσο και άλλες διατάξεις, ενσωματώθηκαν στο κείμενο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης που ισχύει για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, ως μέρος της 1^{ης} Κανονιστικής Απαίτησης Διαχείρισης (ΚΑΔ 1) του Παραρτήματος II του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013, αποτελώντας έτσι στοιχείο ελέγχου των περιβαλλοντικών προτύπων που πρέπει να τηρούν οι παραγωγοί, προκειμένου να δικαιούνται τη λήψη των Άμεσων Ενισχύσεων του Πυλώνα I της ΚΑΠ, αλλά και της οικονομικής στήριξης για συμμετοχή στα μέτρα Αγροτικής Ανάπτυξης του Πυλώνα II. Αρμόδιες αρχές για την Πολλαπλή Συμμόρφωση είναι η Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής του ΥΠΑΑΤ, η οποία εκδίδει το θεσμικό πλαίσιο και ο ΟΠΕΚΕΠΕ (Διεύθυνση Τεχνικών Ελέγχων), ο οποίος διενεργεί τους ελέγχους και επιβάλλει τις σχετικές κυρώσεις. Οι διατάξεις του ΚΟΓΠ που ενσωματώθηκαν στην Πολλαπλή Συμμόρφωση, περιλαμβάνονται στις παραγράφους 1-3 του άρθρου 3 της αριθ. 1791/74062/02.07.2015 (Β' 1468) ΥΑ, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της προαναφερθείσας δικαστικής υπόθεσης με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κρίθηκε απαραίτητη η έκδοση νέου Προγράμματος Δράσης (ΠΔ) προς αποφυγή υψηλού χρηματικού προστίμου από το Δικαστήριο. Έτσι, με τη διαδικασία του κατεπείγοντος, ώστε να τηρηθούν οι προθεσμίες που τέθηκαν από το Δικαστήριο, εκδόθηκε η αριθ. ΥΠΕΝ/ΓρΕΓΥ/38552/265/25.04.2019 (Β' 1496) ΚΥΑ, με θέμα «*Πρόγραμμα Δράσης περιοχών που έχουν χαρακτηρισθεί ως ευπρόσβλητες ζώνες από τη υδρορρύπανση γεωργικής προέλευσης σύμφωνα με το άρθρο 2 της οικ. 19652/1906/1999 κοινή υπουργική απόφαση (Β' 1575), όπως ισχύει, σε συμμόρφωση με την Οδηγία 91/676/ΕΟΚ «για την προστασία των υδάτων από τη υδρορρύπανση γεωργικής προέλευσης» του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1991 των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει*», με την οποία εγκρίθηκε νέο ΠΔ για το σύνολο των 30 περιοχών της χώρας, οι οποίες, βάσει Υπουργικών Αποφάσεων, έχουν χαρακτηριστεί ως ΖΕΝ, καταργώντας παράλληλα τα 7 παλαιότερα ΠΔ.

Η σύνταξη του ΠΔ, για τις ανάγκες της οποίας το ΥΠΑΑΤ (Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Κλιματικής Αλλαγής) συνεργάστηκε στενά με την επισπεύδουσα ΓΓΦΠΥ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, βασίστηκε και στα αποτελέσματα μελέτης με Ανάδοχο το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Η συγκεκριμένη μελέτη, κατόπιν ενεργειών του ΥΠΑΑΤ (Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Κλιματικής Αλλαγής), προκηρύχτηκε και χρηματοδοτήθηκε μέσω του Μέτρου της Τεχνικής Βοήθειας (Μ20) του ΠΑΑ 2014-2020, με την ευθύνη των αρμόδιων υπηρεσιών της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης. Με την έκδοση του νέου ΠΔ, αναγνωρίστηκε από το Δικαστήριο η συμμόρφωση της χώρας, η οποία, ωστόσο, υποχρεώθηκε στην καταβολή προστίμου, πολύ μικρότερου από το αρχικά εισηγούμενο, για την καθυστέρηση συμμόρφωσης, ύψους 3.879.697,50 ευρώ. Σύμφωνα με σχετική ενημέρωση από το Υπουργείο Εξωτερικών, η υπόθεση αρχειοθετήθηκε μετά και την καταβολή του προστίμου.

Στο ΠΔ τα επιπλέον μέτρα αφορούν κυρίως:

- στην τήρηση ανώτατων ορίων στη λίπανση με άζωτο (από αζωτούχα λιπάσματα ή κτηνοτροφικά απόβλητα) των κύριων καλλιεργειών στις 30 ΖΕΝ και
- στον καθορισμό, με βάση τα αποτελέσματα ανάλυσης επικινδυνότητας σε γεωχωρικό επίπεδο, περιόδων πλήρους απαγόρευσης και μειωμένης (μέχρι 25% των ετήσιων αναγκών σε άζωτο) διασποράς αζωτούχων λιπασμάτων και κτηνοτροφικών αποβλήτων, οδηγώντας έτσι σε ορισμένες ζώνες σε αύξηση του υποχρεωτικού αριθμού δόσεων και σε επιμήκυνση της κανονιστικά ελεγχόμενης περιόδου ορθολογικής λίπανσης.

Η Πολλαπλή Συμμόρφωση ενσωματώνει αυτούσιες τις διατάξεις των εκάστοτε υφιστάμενων ΠΔ που αφορούν στις εκμεταλλεύσεις της χώρας που εντοπίζονται εντός των ορίων των ΖΕΝ. Με βάση τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό ότι ο έλεγχος

τήρησης του θεσμικού πλαισίου και η επιβολή κυρώσεων για την προστασία από τη νιτρορύπανση ουσιαστικά βασίζονται στο ελεγκτικό και κυρωτικό πλαίσιο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, καθώς, όπως προαναφέρθηκε, οι έλεγχοι που προβλέπονταν από τα ΠΔ που εκδόθηκαν τα έτη 2001 και 2006, για διάφορους λόγους, δεν υλοποιήθηκαν σε επαρκή βαθμό από τους αρμόδιους φορείς. Στο άρθρο 5 της αριθ. ΥΠΕΝ/ΓρΕΓΥ/38552/265/25.04.2019 (Β'1496) προαναφερθείσας ΚΥΑ, αναφέρεται ότι οι έλεγχοι εφαρμογής του ΠΔ γίνονται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ, στο πλαίσιο των ελέγχων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.

Επιπρόσθετα, η διαχείριση των κτηνοτροφικών αποβλήτων που προτείνεται με τον ΚΟΓΠ, έχει τεθεί ως προϋπόθεση για την έκδοση άδειας κτηνοτροφικής εγκατάστασης, ιδίως των μικρής και μεσαίας δυναμικότητας εκμεταλλεύσεων (κατηγορία Β), με βάση την αντίστοιχη νομοθεσία (ν.4056/2012, καθώς και την αριθ. 46296/14.08.2013 ΚΥΑ για τις Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις για πτηνοκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις της κατηγορίας Β).

Συμπληρωματικά των ΠΔ, τα οποία είναι υποχρεωτικά για τους παραγωγούς των ΖΕΝ, υλοποιήθηκαν, στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) της χώρας, για κάθε προγραμματική περίοδο και εθελοντικές γεωργοπεριβαλλοντικές δράσεις, οι οποίες παρέχουν οικονομική ενίσχυση στους παραγωγούς για την τήρηση αυστηρότερων υποχρεώσεων σε σχέση με αυτές των ΠΔ.

Κατά την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, υλοποιείται η εθελοντική δράση 10.1.04 «Μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα» του Μέτρου 10 «Γεωργοπεριβαλλοντικά και κλιματικά μέτρα», το πλαίσιο εφαρμογής της οποίας καθορίστηκε με την αριθ. 1013/95296/18.09.2017 (Β'3256) ΥΑ, όπως αυτή τροποποιήθηκε και ισχύει. Η έκδοση του παραπάνω θεσμικού πλαισίου έγινε από τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Κλιματικής Αλλαγής του ΥΠΑΑΤ, ως Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης (ΕΦΔ), όπως ορίστηκε με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Διαχείρισης Κοινοτικών Πόρων και Αγροτικής Πολιτικής. Η δράση στοχεύει γενικότερα στη μείωση της ρύπανσης των υδάτων από τη γεωργική δραστηριότητα (νιτρικά ιόντα, φωσφορικά ιόντα και δραστικές ουσίες που περιέχονται στα φυτοπροστατευτικά προϊόντα) και όχι αποκλειστικά από νιτρικά ιόντα.

Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής αυτής είναι οι 30 περιοχές που είναι ήδη χαρακτηρισμένες με ΦΕΚ ως ΖΕΝ, σε εφαρμογή της Οδηγίας 91/676 «για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης», καθώς και 7 σημαντικά υδροτοπικά συστήματα.

Οι δικαιούχοι της εν λόγω δράσης οφείλουν να εφαρμόσουν συγκεκριμένες πρακτικές - δεσμεύσεις κατά τη διάρκεια μίας πενταετούς περιόδου, που είναι οι κατωτέρω:

1. διατήρηση αγρανάπαυσης σε έκταση τουλάχιστον 30% της αρδευόμενης ενταγμένης έκτασης (δέσμευση Α),
2. εφαρμογή ξηρικής αμειψισποράς σε ποσοστό τουλάχιστον 30% της αρδευόμενης ενταγμένης έκτασης (δέσμευση Β),
3. δημιουργία παρυδάτιας ζώνης ανάσχεσης πλάτους τουλάχιστον πέντε μέτρων σε αρδευόμενα αγροτεμάχια που εφάπτονται με επιφανειακά ύδατα (δέσμευση Δ),
4. εφαρμογή χλωράς λίπανσης με φυτά εδαφοκάλυψης στις δενδρώδεις καλλιέργειες των ευπρόσβλητων στα νιτρικά περιοχών σε έκταση που αντιστοιχεί στο 20% της ενταγμένης στη δέσμευση γεωργικής έκτασης (δέσμευση Γ).

Τα κριτήρια επιλογής των αγροτεμαχίων που συμμετέχουν στη δράση, εξασφαλίζουν την περιβαλλοντική στόχευση της δράσης σε ό,τι αφορά στη διαχείριση της ποιότητας των υδάτων, καθώς δίνεται προτεραιότητα :

- κατά πρώτον σε γεωργικές εκτάσεις των οποίων τα υπόγεια υδατικά συστήματα χαρακτηρίζονται από κακή ποιοτική (χημική) κατάσταση και
- κατά δεύτερον σε γεωργικές εκτάσεις που βρίσκονται σε προστατευόμενες περιοχές (περιοχές NATURA, θεσμοθετημένες περιοχές εθνικών πάρκων).

Το ύψος των απαιτούμενων πιστώσεων για τη δράση είναι σημαντικά υψηλότερο (σχεδόν τετραπλάσιο) από αυτό της προηγούμενης περιόδου, δηλαδή του ΠΑΑ 2007-2013. Με την πρόσκληση που εκδόθηκε στα τέλη του 2017, εντάχθηκαν τελικά στη δράση 4.169 δικαιούχοι, με συνολικό προϋπολογισμό 254.627.063,52 ευρώ και συνολική ενταγμένη έκταση 84.879,23 Ha.

Μετά από μελέτη για την αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ 2014-2020, καταδείχθηκε ότι, μεταξύ των ετών 2015 και 2018, παρατηρείται σαφής μείωση του δυνητικού πλεονάσματος αζώτου σε Kg/ha, ενώ για την ποιότητα των επιφανειακών υδάτων προέκυψε ότι υπήρξε μία ελαφρά αύξηση του ποσοστού των θέσεων με υψηλή και μέτρια ποιότητα και μείωση του ποσοστού των θέσεων με κακή ποιότητα. Στον δείκτη «Ποιότητα υπόγειων νερών» παρατηρήθηκε μία αισθητή αύξηση των θέσεων με υψηλή ποιότητα και αντίστοιχη μείωση των θέσεων με μέτρια και με κακή ποιότητα. Επίσης, η ανάλυση της κατανομής των καλλιεργειών στα αγροτεμάχια που συμμετέχουν στη δράση 10.1.04 το 2018, αλλά δεν συμμετείχαν στην αντίστοιχη δράση το 2015, έδειξε μείωση στις εκτάσεις που καλλιεργούνται με βαμβάκι και αύξηση στις εκτάσεις που καλλιεργούνται με οσπριοειδή, τα οποία και έχουν πολύ λιγότερες απαιτήσεις σε άζωτο.

Η παραπάνω μελέτη είναι αναρτημένη στον ιστότοπο <https://ead.gr/information/evaluation/evaluation-studies/>

Όσον αφορά σε μελλοντικές ενέργειες, σημειώνεται ότι έχει προγραμματιστεί, μέχρι το τέλος του τρέχοντος εξάμηνου, η έκδοση τροποποίησης του ΚΟΓΠ, καθώς, μετά την έκδοση της αριθ. ΥΠΕΝ/ΓρΕΓΥ/38552/265/25.04.2019 (Β'1496) ΚΥΑ, απαιτείται η προσαρμογή των υφιστάμενων διατάξεών του, οι οποίες, κατά τον χρόνο έκδοσής τους, εν πολλοίς στόχευαν και στην κάλυψη του νομοθετικού κενού που είχε προκύψει από την παράλειψη έκδοσης νέων ΠΔ, όπως προαναφέρθηκε, ενώ, παράλληλα, θα ενσωματωθούν κάποιες βελτιώσεις στις προτεινόμενες πρακτικές. Ορισμένες από τις διατάξεις του νέου ΚΟΓΠ, κατά αναλογία με τις προηγούμενες Προγραμματικές Περιόδους, θα αποτελέσουν μέρος της νέας Αιρεσιμότητας (όπως θα ονομάζεται πλέον η Πολλαπλή Συμμόρφωση) της περιόδου 2021-2027. Τέλος, κατά τη μεταβατική περίοδο 2021-2022 στα πλαίσια της δράσης 10.1.4 "μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα" έχει προβλεφθεί νέα πρόσκληση, ενώ και το 2023 που θα αρχίσει η νέα προγραμματική περίοδος θα βγει καινούρια πρόσκληση.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΣΥΝΗΜΜΕΝΑ:

Πίνακας Ζωνών Ευπρόσβλητων στη Νιτρορύπανση Γεωργικής Προέλευσης

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

- 1.Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
- Γραφείο κ. Υπουργού
- 2.Βουλευτή κ. Άγγ. Τσιγκρή